

[A magyar közvélemény álláspontja a határkérdés rendezéséről, és a kisebbségek helyzetéről](#) ^[1]

(1946. február–április.)

„A falusiak sokkal bizakodóbbak, mint a városiak, akik (akárcsak Pesten) kb. 1/4 részükben semmit sem látnak elérhetőnek a trianoni határokon túl. [...] Ha a határmenti kiigazításokon felül egyes részek kiemelését tekintjük, legtöbben (mind a 79% reménykedő) Csallóköz visszatérésére számít. Közel ugyanannyian, 76% keleti határsávot várnak vissza, Arad, Nagyvárad, Szatmárnémeti vidékét. Kolozsvár visszatérését 60% reméli ehhez hozzá, Székelyfölddel 52% számol. Kassára gondol 55%, Burgenlandra 40%, Észak-Bácskára 48%, Temesvidékre 43%.”

Bevezetés

"Közép- és Kelet-Európában minden határprobléma, mely a szó komoly értelmében probléma, két szempont szembenállásából származik: az egyik valamiféle történeti állapot, status quo, történeti érzelem vagy igény szempontja, a másik az etnikai, nyelvi hovatartozás szempontja. S a probléma mindenütt az, hogy ott, ahol a nyelvi nacionalizmus egy adott helyzetet vitássá tesz, az államhatárt át kell vinni a nyelvi határokra, de ezenkívül figyelemmel kell lenni arra az ellenállásra, melyet a történeti kapcsolatok, történeti érzelmek és meglévő helyzetek általában jelentenek. Így leredukálván a kérdést a lényegre, egyszerre ki tudjuk kapcsolni azokat a kártékony és közveszélyes babonákat, melyekkel az itteni határkérdéseket el szokták kódósítani."

(Bibó István: A kelet-európai kisállamok nyomorúsága. In.: Válogatott tanulmányok 1945-1949. Magvető 1986. 242-243.o.)

Folytatva az előző számban (ArchivNet II. évf. 2. szám: "A magyar közvélemény álláspontja a dunamenti együttműködés lehetőségeiről") megjelent forrásismertetést, ezúttal azt szeretnénk bemutatni, hogy a magyar közvélemény milyen esélyeket látott a II. világháború után a határok kiigazítására vonatkozóan, illetve a kisebbségek kérdéseinek rendezésével kapcsolatban.

Ennél a problémakörnél szintén nagy jelentősége van a történeti háttér megfelelő bemutatásának, illetve a döntéshozók és a döntésre váró kormányok elképzeléseinek leírásának, hiszen így egyértelműbben el lehet dönteni, hogy mi volt ábránd és mi reális elgondolás.

Az esztergomi híd, 2006

Történeti háttér bemutatása

Kelet - Közép Európa speciális helyzete

"Közép- és Kelet-Európa területi státusának az összezavarodása és politikai kultúrájának deformálódása a legsúlyosabb következményekkel az itteni nemzetek egymás közti viszonyában járt. A távoli szemlélő ezt úgy fogalmazta meg, hogy e terület politikai élete tele van kicsinyes és kibogozhatatlan területi ellentétekkel, és minden itteni nemzet úgyszólván összes szomszédaival az állandó viszálykodás állapotában van."

(Bibó István: A kelet-európai kisállamok nyomorúsága. In.: Válogatott tanulmányok 1945-1949. Magvető 1986. 227.o.)

Bibó gondolatát követve látható, hogy e térség országait, illetve a területi kérdésekhez való szoros kapcsolódásukat a következő jelenségek jellemezték.:

Nyelvi háború: Nyugaton is ismert fogalom, de alapjaiban különbözik az itteni szemlélettől. A nyugat- és észak-európai nyelvi vitákban olyan ellenfelek állnak egymással szemben, akik számára a demokrácia meglévő és jól értékelt szerzemény, viszont a nyelvi vita nem létkérdés.

Ebben a régióban a nyelvi háborúk olyan népek között dúlnak, amelyek a nemzeti lét bizonytalanságában élnek, és állami életük jövőjét az egynyelvű emberek összetartozására akarják alapozni.

Kisebbségi elnyomás és sérelmek: A vita alapját az adja, hogy a többség kezdte-e az elnyomást, vagy a kisebbség az állam elleni agitációt. Nehéz meghatározni a törvényes kormány és az agitátor fogalmát, mert gyakran a "tegnapi" agitátorból jött létre a "mai" kormány.

Territoriocentrikus szemlélet: A szemlélet a nemzet prosperitását elsősorban a területi nagysággal hozza kapcsolatba.

Vezetési igények: Területi igények állnak a háttérben akkor is, amikor egy nemzet hangoztatja a maga kiválóságát, főként azokkal szemben, akiknek a területét az uralma alá akarja vonni. A kelet-közép-európai kis államok vezetési jogcímei csak egy meghatározott, igényelt vagy birtokolt területre vonatkoznak, s céljuk a kisebbségek törekvéseit ellensúlyozni.

Történeti jog és status quo: A történeti jog egy bizonyos történeti időpontbeli (kedvező) állapotot érvényesnek nyilvánít és ezt az állapotot akarja visszaállítani. A status quo szemlélet az 1918-1919. évben keletkezett nemzetközi szervezetek kialakulását minden területi igény szempontjából irányadónak tartja.

Területi érdekek külpolitikája: Jellemző, hogy Kelet-Közép-Európa országainak külpolitikáját nagymértékben az határozta meg, hogy honnan remélhette a kívánt területek megszerzését.

Politikai felelőtlenség szelleme: Szorosan kapcsolódik az előbbi ponthoz, hiszen ezzel Bibó arra utal, hogy a politikai hovatartozásukat erősen determinálták területi vitáik.

A térség szempontjából két meghatározó szerződés

Ahhoz, hogy a térség területi konfliktusait tisztábban lássuk, rövid említést kell tenni két korábbi, a határok és a kisebbség szempontjából nagyon jelentős intézkedésről.

Az első a trianoni békeszerződés. 1920. június 4-én írták alá a Trianon palotában, amellyel a térség országainak addigi határait teljesen átrendezték. Az új határok tekintetében Csehszlovákia és Románia esetében, ezek megegyeztek az 1919. június 13-i Clemenceau-jegyzékkel, Ausztria megkapta Nyugat-Magyarországot, míg a Baranyai-háromszög Magyarországé maradt.

Az ország korábbi 325,4 ezer km² területe 92,9 ezer km²-re csökkent, lakossága 20,8 millióról 7,6 millióra apadt. A szomszédos országok határmenti területein több millió magyar lakott és ezek többnyire egy tömbben helyezkedtek el.

Jellemzi a szomszédos országokba került kisebbségek helyzetét, hogy a Csehszlovák államból átmenekült, illetve kiutasított magyarok létszáma hozzávetőlegesen 130 ezer főt jelentett, ugyanez az adat Románia viszonylatában közel 200 ezer körüli volt.

A másik jelentős intézkedés az I. bécsi döntés volt, amelyet 1938. november 2-án kötött meg Ribbentrop német, illetve Ciano olasz külügyminiszter. A döntés értelmében 11927 ezer km² terület, beleértve Rozsnyó, Kassa, Ungvár és Munkács város, és 1050000 lakos került vissza Magyarországhoz. Ez a határozat nagyjából fedte az etnikai határokat (a visszakerült lakosság 86,5%-a volt magyar). Valószínűleg nem eredményezett volna mást egy nemzetközi ellenőrzés mellett tartott népszavazás sem. Jól jellemzi az I. bécsi döntés külföldi megítélését Chamberlain nyilatkozata is, miszerint Csehszlovákia és Magyarország közötti határookra vonatkozóan nem tartotta szükségesnek további nemzetközi lépések megtételét. (Az 1940. augusztus 30-án meghozott II. bécsi döntés Észak-Erdély Magyarországhoz történő visszacsatolását mondta ki.)

Magyar elképzelések

1945. június 1-én létrehozták a Külügyminisztérium keretein belül a Békeelőkészítő Osztályt, melynek vezetésével Kertész Istvánt bízták meg. Véleménye szerint a béke-előkészítéssel kapcsolatban a legfontosabb feladat Trianon megismétlődésének megakadályozása. Úgy gondolta, hogy a béketárgyaláson nem a vesztesek felelősségre vonásáról, hanem általános európai rendezésről lesz szó, amelynél figyelembe veszik a kelet-közép-európai országok, így Magyarország érdekeit is. Kertész szükségesnek látta a Szovjetunióval való szoros gazdasági és politikai együttműködést. Emellett fontosnak tartotta a fegyverszüneti szerződések maradéktalan végrehajtását, de nem vállalta, hogy Magyarországot egyedüli bűnbaknak tegyék meg a térségben.

Ennek elkerülése érdekében a Békeelőkészítő Osztály Tájékoztatót kért a Honvédelmi Minisztériumtól arról, hogy 1944. október 15. után a Magyar Királyi Honvédség milyen alakulatai álltak át a Szövetséges hatalmakhoz, és mi volt ennek a szerepe a szövetségesek győzelmében. A Tájékoztatót 1945. július 17-én küldték el, amelyben igyekeztek bemutatni azt a kiszolgáltatottságot, ami Magyarországot belesodorta a háborúba, továbbá megpróbálták bebizonyítani, hogy a magyar állam végig kis erőkkkel vett részt a háborúban, illetve szabotálta azt. Befejezőképpen megállapították, hogy a magyar haderő 1944 év végi és 1945 év eleji magatartása lényegesen hozzájárult a háború gyors befejezéséhez, mert egy elkeseredett, komoly ellenállás esetén csak jóval később következhetett volna be.

A honvédelmi tárca Magyarország új határaitól vallott elképzeléseit Vörös János honvédelmi miniszter augusztus 13-i átiratában ismertette a Külügyminisztérium vezetőivel.

A miniszter véleménye szerint a trianoni határok kijelölésénél a katonai szempontok játszották a vezető szerepet. Magyarország szomszédai felvonulási területeket, hídfőket kaptak egy koncentrikus támadás megvalósításához. Vörös szerint - mivel a Duna-medence szovjet érdekszféra lett - szükségtelemmé vált a hadászati elvek alapján megállapított trianoni határok meghagyása. Az újbóli határok a néprajz elveit kell, hogy kövessék.

Csehszlovákia esetében a pozsonyi, az ipolyági valamint az Alföldre vezető völgykijáratok, hídfők megszüntetését, valamint a magyarlakta Bodrogköz visszacsatolását kérte.

Románia viszonylatában a Bihar-hegység vízválasztójára telepített határvonalat tartotta kielégítőnek.

Jugoszláviával kapcsolatban a Baranyai-háromszög likvidálását és a muraközi hídfőnek a természetes Mura-vonalra való visszavételét fogalmazta meg.

Ausztriánál kívánatosnak tartotta az osztrákok részéről a Fertő-tótól keletre eső területek átengedését.

A miniszter csak ezen magyar igények elfogadása esetén tartotta lehetségesnek a béke és az együttműködés megvalósítását a közép-európai országok között.

Megállapítható, hogy a Honvédelmi Minisztérium béke-előkészítő tevékenysége 1945 őszéig lényegében Magyarország háborús felelősségének csökkentése, a hadsereg demokratikus jellegének hangsúlyozott bemutatására és a határkérdéssel kapcsolatos álláspont kifejtésére koncentrált.

Változás akkor állt be, amikor 1945 novemberében megalakították a Honvédelmi Minisztérium keretein belül működő Békeelőkészítő Osztályt. Hamarosan megalakult a Békeelőkészítő Bizottság is, melynek feladata a különböző tervezetek kidolgozása, szakértői vélemények készítése. Első átfogó javaslatát november végén ismertette a kormány és a pártok vezetőivel.

Véleményük szerint a megkötendő békeszerződés legfőbb törekvése a tartós nagyhatalmi együttműködés kialakítása, hosszú békeidőszak megteremtése volt. Ennek egyik alappillére a kelet-közép-európai országok érdekeinek figyelembe vétele és ellentéteinek kompromisszumos megoldása jelentette. Az érdekegyeztetésre egy "Duna-medence konferencia" összehívását javasolták.

A Bizottság javaslataira egyetlen koalíciós párt sem reagált, s ebben közrejátszottak a választási előkészületek, valamint az, hogy a béke-előkészítéssel kapcsolatban nem volt érdemleges mondanivalójuk.

Nincs közvetlen bizonyíték arra, hogy a Külügyminisztérium Békeelőkészítő Osztálya reagált volna ezekre a javaslatokra. Feltehető, hogy bizonyos elvekkel egyetértettek, de valószínű, hogy Kertész reálisabban mérte fel a helyzetet.

A Külügyminisztérium Békeelőkészítő Osztályának vezetője 1946. április elején felkérte az egyes tárcák képviselőit, hogy sürgősen közöljék a béketárgyalásokon felvetni kívánt problémaköröket. Azonban a koalíciós pártok, mint az előbbieken említettük továbbra sem tudtak közös békecélokat elfogadni. (Abban értettek csak egyet, hogy Magyarországnak kizárólag Romániával szemben lehetnek területi követelései, mégpedig a magyar-román fegyverszüneti szerződésre hivatkozva. Ez az igény Erdély területének mintegy 20%-ra, 22000 km² vonatkozott volna.)

A kisebbségek ügyével kapcsolatban nehézkesen mozgott a kormány, hiszen sem belpolitikailag, sem külpolitikailag nem volt rendezett a helyzet. A kormány célja az volt, hogy a lehető legnagyobb mértékben elkerülje az egyoldalú kiutasításokat és a magyar nemzetiség szempontjából súlyos rendszabályok bevezetését. Emellett a határkérdés megoldása az előzménye kellett, hogy legyen a kisebbségek helyzetének a megoldásának, hiszen ennek függvénye, hogy hol és milyen mértékben lehet kisebbségről beszélni.

Nagyhatalmak elképzelései

Az előző cikkben már foglalkoztunk ezzel a kérdéssel, így anélkül, hogy az ismétlés hibájába esnénk, csak a szigorúan erre a témára vonatkozó, még nem említett elképzeléseket mutatjuk be.

Amerikai Egyesült Államok

Az USA külpolitikai tanácsadói úgy gondolták, hogy Kelet-Közép-Európa országai egyedül nem képesek gondoskodni saját biztonságukról, jólétükről. Ezért az amerikai államszervezetre jellemző államszövetség létrehozását javasolták.

Megoszlottak a vélemények arról, hogy az államszövetség határa pontosan hol húzódjon, s hogy hány alegységből álljon. Egyetértettek abban, hogy amennyire lehetséges összetartó nemzeti vagy területi egységek alkossák. Több délszláv állam létrejöttével számoltak, felmerült az önálló Erdély gondolata, valamint Kárpátalja és Szlovákia lehetősége is.

Azonban a konföderatív struktúrában, illetve a konföderatív struktúra összetartó egységeit elválasztó határok átjárhatóságában az amerikai szakértők az etnikai ellentétek kezelésének csak az egyik eszközét látták. Mellette különösen a következő háromra fordítottak figyelmet.:

- nyelvhatárok és politikai határok szinkronba hozása
- lakosságcsere
- kisebbségvédelem

A szlovák-magyar határ esetében az amerikaiak szerint három lehetőség állt fenn.

Minimálisan meg kell kapni Magyarországnak Csallóközt (3600 km², 275 ezer fő, melynek 79% magyar).

Ideális az lenne, ha Magyarország megkapná a Csallóközt, továbbá három közép-szlovákiai és egy kelet-szlovákiai körzetet (7000 km², 484 ezer fő, melynek 64 % magyar).

Magyarország szempontjából a maximális elképzelés az 1938-as bécsi döntéssel visszakapott területsávot (11 ezer km², 854 ezer fő, melynek az 59% magyar) jelentette volna.

A lakosságcsere korlátozott körben, önkéntes alapon, fokozatosan és nemzetközi felügyelet mellett képelték el olyan esetekben, amikor a kevert nemzetiségű viszonyok miatt a politikai határ nem esett egybe a nyelvhatárokkal, hanem mindkét oldalon jelentős számú kisebbséget hagyott. Ezt - mint kiegészítő megoldást - szlovák-magyar, szerb-magyar és román-magyar relációban egyaránt alkalmazni akarták. Ám mindhárom esetben csak a határmenti népek cseréjére gondoltak. A határtól távolabbi, kompakt és nagy tömegű népcsoportok, például a székelyek esetében ezt nem javasolták. Az ajánlott megoldás ezekben az esetekben a területi-politikai autonómia, azaz a kantonok kialakítása volt.

A nyelvhatárokat követő politikai határok és a limitált lakosságcsere ellenére bizonyos számú szórvány- vagy szigetkisebbség a legtöbb országban maradt volna. Az ő biztonságukról vagy a Népszövetség megújított, garanciákkal ellátott kisebbségvédelmi rendszere, vagy egy új kodifikáció gondoskodott volna. A kisebbségvédelmi előírások betartásának felügyelete részint különböző nemzetközi szervezeteknek, részint a dunai államszövetség csúcsszerveinek feladata lett volna.

A másik nagyhatalommal kapcsolatban a legfontosabb a térség három szférára osztása, illetve a háborúban "bűnös" országok megbüntetése. (lásd. ArchivNet II. évf. 2. szám: "A magyar közvélemény álláspontja a dunamenti együttműködés lehetőségeiről")

Területi és kisebbségi kérdésekre vonatkozó intézkedések a II. világháború után

A német nemzetiségű lakosság első csoportjait (a potsdami konferencia határozata és a SZEB döntése alapján) 1946. január elején indították el Budapest környékéről Németország amerikai megszállási övezetébe.

1947 tavaszától a magyarországi németek egy újabb csoportjának kitelepítése indult, de most már Németország szovjet övezetébe. (Ide több mint 50000 lakost telepítettek ki.)

Összesen 200000 német nemzetiségű lakos kényszerült elhagyni Magyarországot a kitelepítés keretében.

A Csehszlovák állam megteremtésének programját Eduárd Benes köztársasági elnök és a londoni csehszlovák emigráns kormány 1942 végén, 1943 elején egészítette ki a magyar nemzetiségű lakosság kitelepítésének követelésével. A moszkvai csehszlovák kommunista emigráció 1944 tavaszán, a Szlovák Nemzeti Tanács pedig 1944 végén, 1945 elején elfogadta ezt.

A II. világháború befejeződésekor a csehszlovák hatóságok a magyar nemzetiségű lakosság teljes jogfosztására üldözésére, illetőleg egy részének kitelepítésére törekedtek.

1946. február 27-én létrejött a magyar-csehszlovák lakosságcsere egyezmény.

A magyar nemzetiségű lakosság egy része a II. világháború után nem csak Csehszlovákiából kényszerült távozni, hanem más államokból is. A szomszédos államok területéről ide érkezett magyarok létszámára vonatkozóan az 1949. évi népszámlálási adatok nyújtanak segítséget. Ezek szerint 1949-ben 376173 olyan személy élt Magyarországon, aki 1938 előtt külföldön született. Mindez azt jelentette, hogy a Magyarországra érkezettek száma jóval meghaladta az innen kitelepített németek és a Csehszlovákiába áttelepült szlovákok együttes számát.

A békekonferencia 1946. június 29-én nyílt meg Párizsban. A magyar békeszerződés-tervezettel foglalkozó területi és politikai bizottság augusztus 26-án pillanatok alatt eldöntötte Erdély sorsát, mert a magyar kérelemnek a bizottság tagjai közt nem akadt egyetlen pártfogója sem.

A hasonló időpontban ülésező román területi és politikai bizottságban viszont négy és fél óra után úgy döntöttek, hogy a magyar és román területi és politikai bizottságok együttes ülésén hallgatják meg Magyarországot és Románia képviselőit Erdély kérdésében.

1946. szeptember 5-én az együttes ülésen a győztes hatalmak visszaállították a II. bécsi döntés előtti magyar-román határokat.

A továbbiakban a számos csehszlovák indítvány közül főképpen a "pozsonyi hídfő" és a lakosságcsere felül 200000 csehszlovákiai magyar kitelepítésének az ügye foglalkoztatta a magyar bizottságot. A bizottság végül Csehszlovákia javára módosította az 1937. december 31-i magyar-csehszlovák államhatárt azzal, hogy a Duna jobb partján fekvő három magyarországi községet (Dunacsún, Horvátjurfalu és Oroszvár) 43 km² területtel Csehszlovákiához csatolta.

Mivel a 200000 magyar egyoldalú kitelepítésére vonatkozó javaslattal sem a bizottság tagjainak, sem a két érdekelt félnek nem sikerült megegyeznie, a győztes hatalmak a következő módosított indítvány szövegének felvételét javasolták a magyar békeszerződésbe.:

"Magyarország kétoldalú tárgyalásokat folytat Csehszlovákiával, hogy megoldja a Csehszlovákia területén élő magyar eredetű lakosok kérdését, akik nem kerülnek át Magyarországra az 1946. február 27-én kötött népcserееgyezmény értelmében. Abban az esetben, ha nem jönne létre megegyezés jelen szerződés hatályba lépése után számított 6 hónapi határidőn belül, Csehszlovákiának joga lesz a kérdést a Külügyminiszterek tanácsa elé terjeszteni és a tanácstól segítséget kérni egy végleges megoldás meghozatalához."

Forrásismertetés

A kisebbség kitelepítésével kapcsolatban két népcsoportot érint a közvéleménykutatás.

Egyrészt a magyarországi svábok kitelepítésével kapcsolatban tettek fel kérdéseket, másrészt a szlovákiai magyarok helyzetét illetően.

A magyarországi német kisebbséggel kapcsolatban megfigyelhető, hogy a társadalom egésze helyesli, sőt bizonyos tagjai még szigoritán is ezeket az intézkedéseket. Ebből az következik, hogy a háború után az országon belül is megfigyelhető egy németellenes hangulat, amit lehet, hogy érdemes lenne összehasonlítani a szomszédos országokban lévő magyar kisebbség megítélésével.

A csehszlovákiai magyarok helyzetének konszolidálására több lehetőség is felmerült. A többség szerint csak határkiigazítással lehet megoldást elérni. Mások szerint teljes egyenjogúsítással érhető el pozitív eredmény, de vannak, akik a további lakosságcserétől, illetve népszavazástól várnak végleges eredményt. A társadalom pesszimista tagjai szerint azonban ez a kérdés alapvetően megoldhatatlan.

A határookra vonatkozóan érdekes megfigyelni, hogy a közhangulat teljesen máshogy látja az egyes határrészek helyzetét. Két nagy részre lehet bontani a kérdést, egyrészt a nyugati és a déli határok vonatkozásában, illetve a keleti és északi határ vonalat illetően.

A nyugati és a déli szomszédos országokkal kapcsolatban a kutatás alapján kiderült, hogy a közvélemény nem várt tényleges határkiigazítást vagy engedményeket.

Más megítélés alá esik a csehszlovák és a román határ megváltoztatásának szükségessége.

Mint az előbbiekben már leírtuk a kisebbségekkel kapcsolatban a csehszlovákiai magyarok helyzetére vonatkozóan a legnépszerűbb és a legnagyobb támogatottságot élvező alternatíva a határkiigazítás volt, főként a Csallóközre vonatkozóan.

Románia esetében a sarkalatos kérdés természetesen Erdély volt, amellyel kapcsolatban szintén több lehetőség felmerült. A legtöbb ember a népességi alapon történő megosztást tartotta volna helyesnek, de többek között az önálló Erdély gondolatától a népszavazásig más javaslatok is támogatottságra találtak. Amit, a források alapján, szinte elképzelhetetlennek tartottak az emberek, hogy trianoni állapotok visszaálljanak.

A III. és IV. felmérés - amelyeknél egy, a Trianonra vonatkozó kérdéscsoport mellett, egy másik összefoglaló kérdés is szerepel - között a különbség az, hogy a fővárosiak, illetve a vidékiek hogyan látták Magyarország helyzetét a II. világháború után. A forrásokból kiderül, hogy a vidékiek optimistábban várták a háború utáni rendezést, mint a fővárosiak, sőt a vidéki városi lakosságnál a falusiak még optimistábbak voltak.

Források

Jelentés 1.

MAGYAR TÁVIRATI IRODA
Magyar Közvéleménykutató Szolgálat

a svábok kitelepítése tárgyában végrehajtott köz-véleménykutatás eredményéről.

1946. január 12-18. között 2000 budapesti lakost kérdeztünk meg több aktuális kérdésben tanúsított véleményéről. A második kérdés a svábkérdéssel foglalkozik, úgy tettük fel, hogy "Helyesli, enyhítené, vagy szigorítaná a svábok kitelepítését" A válaszok százalékos megoszlását a II. táblázatunk mutatja.

II. táblázat.
Helyesli-e a svábok kitelepítését?

	Értelmiségi		Kispolgár		Munkás		Mérlegelt átlag
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Átlag
Helyesli	42,1	47,4	37,6	48,6	46,7	36,5	42,8
Szigorítást vár	34,6	27,7	44,3	28,8	33,6	34,9	35,1
Enyhítést vár	18,8	22,5	15,4	22,0	17,4	26,6	20,0
Mindegy	4,5	2,4	2,7	0,6	2,3	2,0	2,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A közönség túlnyomó többsége helyesli, vagy még szigorítaná a svábokkal kapcsolatos intézkedéseket. Enyhítésre körülbelül 20% gondol, míg úgyszólván elenyésző azoknak a száma, akik a sváb kérdés iránt közömbösek. A társadalmi osztályok szerint nem mutatkozik lényeges különbség. Legrigorózusabbnak a kispolgári réteg mutatkozik, a nők valamivel enyhébben ítélik meg a helyzetet, mint a férfiak.

Hatodik kérdésünkben azt tudakoltuk, hogy "Milyen határokat vár a békeszerződéstől?"(Lásd VI. táblázat) A túlnyomó többség tisztában van azzal, hogy az elmúlt évekkel szemben a békeszerződések új helyzetet fognak teremteni. Átlagban közel 50% a valóságos néprajzi helyzetnek megfelelő határokat vár, kb. 37% úgy gondolja, hogy a békeszerződések a trianoni határokat fogják visszaállítani. Azoknak a száma, akik részben történelmi határokokban reménykednek, aránylag igen csekély (inkább nők). Viszont van vagy 6% olyan nyilatkozó, akik egyik-másik város (különösen Kolozsvár, Nagyvárad, Arad, Temesvár, Szabadka, Kassa, Pozsony) visszatérését reméli (inkább értelmiségiek).

VI. táblázat
Milyen határokat remélnék?

	Értelmiségi		Kispolgár		Munkás		Mérlegelt átlag
	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi	Nő	Férfi/Nő
Trianon	31,5	41,1	34,0	53,7	43,3	36,5	37,0
Néprajzi	49,8	44,2	51,0	52,7	39,0	45,0	49,0
Történelmi	2,9	5,5	2,6	6,5	5,3	6,8	4,5
Nagyvárad, Arad	3,7	1,7	1,8	1,5	2,5	0,8	
Kolozsvár, Temesvár	2,7	2,3	1,8	1,6	2,5	1,1	5,8
Pozsony, Kassa	3,4	1,2	0,7	1,5	1,8	2,6	
Szabadka	1,9	1,7	1,8	0,4	0,3	1,0	
egyéb, nincs válasz	4,1	2,7	5,2	2,1	5,3	1,0	3,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Összefoglalás.

A sváb kitelepítés kérdésében a közönség általában szigorú álláspontot foglal el, a többség helyesli a jelenlegi intézkedéseket, vagy még erősebb elbánást szeretne. Csak 20%-ot tesz ki azok száma, akik az eljárást túl szigorúnak ítélik meg. A béketárgyalások tekintetében a közönség túlnyomó többsége nem támaszt túl nagy reményeket. 37% a trianoni határokat várja, 49% a valóságos néprajzi helyzetnek megfelelő határokat, 6% pedig úgy gondolja, hogy számítani lehet a trianoni határokokon felül esetleg egyes városokra vagy területsávokra. Az úgynevezett történelmi határokokban csak igen kevesen reménykednek. Ez a jelentés a budapesti közönség véleményére vonatkozik. Az országos eredmények feldolgozása folyamatban van.

Budapest, 1946. január 24-én.

Magyar Közvéleménykutató Intézet

Megjegyzés: A jelentéshez nem volt kísérelve csatolva.

Jelentés 2.

MAGYAR TÁVIRATI IRODA
Magyar Közvéleménykutató Szolgálat

Jelentés

a magyar békecélok tárgyában végrehajtott közvéleménykutatás eredményeiről.

1946 február 20-24 között Nagybudapesten közel 1500 személyt kérdeztünk meg a magyar tájékoztatásügyi miniszter úr megbízásából a magyar békecélok felől való elképzelése tárgyában. Eredményeinket a szokásos társadalmi csoportosításban dolgoztuk fel.

2. Területi kérdések

Másodiktól ötödik kérdésünk azt vizsgálta, látják-e területi igények lehetőségét az egyes szomszédos államokkal szembe, a trianoni határt véve alapul. Szlovákiai viszonylatban a kérdést úgy tettük fel, hogy paritásos lakosságcsere után hogyan oldaná meg a szlovákiai magyarság helyzetét. A feleletek megoszlása a következő volt. (Lásd. II. táblázat)

II. táblázat.
Hogyan oldaná meg a szlovákiai magyarság helyzetét?

	Értelmiségi	Kispolgár	Munkás	Együtt
Egyenjogúsítás	22,4	26,8	20,5	22,3
További lakosságcsere	10	12,2	15,2	13,3
Határkiigazítás, Néprajzi	44,0	38,5	42,5	41,7
Trianoni határ	9,0	7,7	6,0	7,4
Nem megy	3,2	3,7	4,4	3,7
Népszavazás, döntőbírótság	10,7	11,1	11,2	11,1
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

42% kifejezetten csak határkiigazítással látja a kérdést megoldhatónak, 23% a teljes egyenjogúság biztosításával, 13% további lakosságcserét, 11% népszavazást (vagy döntőbírótságot) javasol. 7% látja a dolgot újabb trianoni határmegvonással megoldhatónak, 4% kijelenti, a kérdés megoldhatatlan. Komolyabb eltérés a társadalmi osztályokban nem mutatkozik. A további lakosságcserét leginkább a munkásság, az egyenjogúsítást a kispolgárok, határkiigazítást az értelmiség látja elsősorban járható útnak. (bár a munkásság jelentős része is úgy látja), a színmagyar vidékek visszacsatolásával (nevezetesen Csallóköz). Harmadik kérdésünk a keleti határainkra tett fel kérdést, az eredményeket lásd a III. táblázat. Az utolsó számoszlop a kérdés egy változatának más 1500 emberen történt kikérdezése alapján készült: "Hogyan rendeznék legigazságosabban Erdély kérdését?"

VI. táblázat.
Hogyan oldaná meg az erdélyi kérdést?

	Értelmiségi	Kispolgár	Munkás	Együtt	Változat
Legyen önálló	11,0	9,6	9,6	9,5	13,6
Határsávot vissza	18,9	12,3	17,6	16,3	10,6
Felezzék meg	47,1	46,2	42,3	45,4	30,2
Vissza az egészet	17,1	20,5	18,5	19,0	24,3
Trianoni határ	0,7	1,2	-	0,6	1,2
Népszavazás	3,3	5,4	6,2	5,6	15,0
Nemzetközi döntés	0,4	1,0	2,1	1,3	3,8
Nem lehet	1,5	2,6	3,5	2,3	1,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Erdély egészben való visszacsatolását ma alig 20% javasolja, mit 45% népességi alapon való fele megoszlását látja célszerűnek. 16% megelégszik egy határsávval (Szatmártól Temesvárig), 10% az önálló Erdély látná szívesen, valamilyen uniói formájában. A trianoni megoldást nincs egy százalék amelyik elfogadná. Népszavazást ajánl 6%, döntőbírótságot 1%, 2% megoldhatatlannak tekinti a kérdést. Nincs komoly eltérés a társadalmi rétegek vélekedésében, kivéve, hogy a munkásság inkább híve a népszavazás és döntőbírótság útján való rendezésnek és kevésbé helyesli Erdély megoszlását. A kérdést más összefüggésben is feltettük. Ebben a formában sokkal többen említették a népszavazást és a nemzetközi döntést (19%), a néprajzi elven alapuló megoszlást 30%, a határkiigazítást 11%, önállósítást 14%, a teljes "revíziót" 24% említi, míg 1-1% jut a tanácstalanokra és a trianoni megoldás híveire. A negyedik kérdésünk nyugat felé tisztázta a kérdést. (Lásd a IV. táblázatunkat.)

IV. táblázat.
Kíván-e nyugat felé határkiigazítást?

	Értelmiségi	Kispolgár	Munkás	Együtt
Nem	58,2	60,4	66,4	62,0
Igen	36,4	38,5	32,3	35,0
Talán	3,7	1,1	42,5	1,7
Nem tudja	1,8	-	1,0	0,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A többség elveti a nyugati revízió kérdését, a munkásság még valamivel határozottabban, mint a többiek. Az ötödik kérdésünk a negyediket déli irányban értelmezve tette fel. (Lásd V. táblázat.)

V. táblázat.
Kíván-e dél felé határkiigazítást?

	Értelmiségi	Kispolgár	Munkás	Együtt
Nem	52,6	55,5	58,9	5,8
Igen	38,4	42,1	38,4	39,6
Talán	7,5	2,4	2,0	4,0
Nem tudja	1,5	-	0,7	0,6

Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0
----------	-------	-------	-------	-------

A többség (ha kevésbé is, mint nyugat esetében) ezúttal is elveti a revíziót, 40%-nál kevesebb azok arányszáma, akik valamilyes területkiigazítást tartanak lehetségesnek, minden rétegben egyaránt.

Összefoglalás

A szlovákiai magyarok helyzetét 25% kisebbségi jogok biztosításával, 42% határkiigazítással, 15% nem ad határozott javaslatot, 7% a trianoni megoldás híve. Az erdélyi kérdést kétféle vonatkozásban vizsgáljuk, a rendezés módját ill. a határkérdést emelve ki. 30-45% Erdély néprajzi alapokon való kettéosztásával, 11-16% a történelmi Erdélyen inneni határsáv ideítélésével, 24-22% egész Erdély visszacsatolásával látja megoldhatónak, 11-10% önálló Erdélyt kíván, 15-16% a népszavazásról, 6-5% a döntés egyéb módjáról nyilatkozik. Nyugat és dél felé a közönség mintegy 60%-a indokoltnak tart bármiféle revíziót. 70% szerint a mai Magyarország elnéző elbírálást remélhet.

Budapest, 1946. február 26.

Magyar Közvéleménykutató Intézet

Megjegyzés: A jelentéshez az alábbi kísérőlevél volt csatolva Kertész Istvánnak címezve: *Mellékelten megküldöm a Követ Úrnak a magyar közvéleménykutató szolgálat által megbízásom alapján a magyar békecélok tárgyában Budapesten végrehajtott közvéleménykutatás eredményéről szóló jelentést. A vidéki adatfelvételek még folyamatban vannak és amint az arról szóló jelentések befutnak, azokat Követ Úrnak haladéktalanul meg fogom küldeni.* Budapest, 1946, március 5. Balla Antal tájékoztatásügyi miniszter

Megjegyzés: A jelentés egy másik példányához az alábbi kísérőlevél volt csatolva Gyöngyösi János részére: *A magyar békecélok tárgyában Miniszter Úr jóváhagyása mellett Budapesten végrehajtott közvéleménykutatásunk eredményeiről készített bizalmas jelentésünket mellékelten tisztelettel megküldjük. A vidéki adatfelvételek még folyamatban vannak, arról szóló jelentésünket a feldolgozás megtörténte után haladéktalanul meg fogjuk küldeni.* Budapest, 1946, március 1. (H. Schiller egyetemi ny. r. tanár.)

Bizalmas jelentés 1.

6/biz
1946

MAGYAR TÁVIRATI IRODA
Magyar Közvéleménykutató Szolgálat

Bizalmas jelentés

a magyar békecélok tárgyában végrehajtott közvéleménykutatás eredményiről.

1946 február 26 és március 2 között Nagybudapesten 2000, vidéken 8000 személyt kérdeztünk meg a magyar tájékoztatási miniszter úr megbízásából, a magyar békecélok további konkretizálása tárgyában. Budapesti eredményeink csoportosításában megkülönböztettünk minden társadalmi rétegben a szabad és a kötött jövedelműeket, mivel ezek viselkedésében különbségek mutatkoznak. E két csoport egymáshoz viszonyított aránya 1:2

Két kérdésben kutattuk a revíziós törekvések elterjedtségét. Mindkét fogalmazásban egybevágó eredményeket kaptunk. (Lásd III. és IV. táblázat).

III. táblázat.
Letettünk-e a revízióról?

	Szabad			Kötött		
	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás
Igen	25,2	28,5	22,2	25,2	25,6	32,4
Nem	68,0	68,0	75,6	72,0	71,1	64,0
Nem tudja	6,8	3,5	2,2	2,8	3,3	3,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

IV. táblázat.
Trianonnál kedvezőbb határ lehetséges-e?

	Szabad			Kötött		
	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás
Igen	69,8	70,1	69,6	74,4	78,6	70,0
Nem	23,2	27,4	25,2	20,6	18,6	21,8
Nem tudja	7,0	2,5	5,2	5,0	2,8	8,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Arra a kérdésre, hogy letettünk-e a revízióról, 23% felelt határozott nemmel. Érdekes, hogy korábban e tárgyban feltett kérdésünkre 29% látta a trianoni határmegvonást egyedül lehetséges békecélnak, igaz, hogy ebből 7% egy-két határvárosra kiterjedő kiigazítást tartott lehetségesnek. Jelenleg 68% szerint valamilyen revízió még ezen felül lehetséges, 3% nem foglal állást. A trianoninál kedvezőbb határmegoldást 22% nem tart lehetségesnek. (pontosan ugyanannyit, mint korábbi felvételünk szerint). 72% kedvezőbb megoldást remél, (valamivel több, mint ahányan általában lehetségesnek tartanak bizonyos revíziót, mert kisebb határkiigazítást még nem tekintenek "revízióknak"). 6% tartózkodott a nyilatkozattól. Társadalmi különbségek nem mutatkoznak, csak a kötött jövedelműek körében valamivel nagyobb a revízióellenesek száma, mint a szabad jövedelműek körében. Három kérdésben kutattuk a határrendezés néprajzi elvének népszerűségét. (Lásd V.,VI.,VII. táblázat)

V. táblázat
Néprajzi elv jó-e véglegesen?

	Szabad			Kötött		
	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás
Igen	38,1	47,8	46,7	43,6	43,5	49,6
Nem	56,4	50,2	48,1	51,0	52,6	47,4
Nem tudja	5,5	2,0	5,2	5,4	3,9	3,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

VI. táblázat.
Engedmény ebből érdemes-e?

	Szabad	Kötött
--	--------	--------

	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás
Igen	56,9	55,0	54,1	51,0	51,8	48,2
Nem	42,4	44,3	43,7	48,7	46,8	49,8
Nem tudja	0,7	0,8	2,2	0,3	1,4	2,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

VII. táblázat.
Paritásos kisebbségi elv megfelel-e?

	Szabad			Kötött		
	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás
Igen	26,6	31,7	33,3	26,9	35,2	44,5
Nem	70,0	66,8	63,7	69,	62,2	52,0
Nem tudja	3,4	1,5	3,0	4,1	2,6	3,5
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Hozzávetőlegesen egyezik azoknak száma, akik egyfelől elfogadták, másfelől elvetik a néprajzi elv véglegességét. Igenlően nyilatkozik 46%, nyilatkozattól tartózkodik 5%. A munkások valamivel kedvezőbben nyilatkoznak a néprajzi elv mellett, mint a többi kategóriák. 53% szerint érdemes engedményt tenni a néprajzi elvből, 47% szerint nem. A társadalmi különbségek jelentéktelenek. Arra a kérdésre, hogy az engedménynek megfelelő alapja-e az olyan határmegvonás, melynek alapján a határ kétoldalára egyező számú kisebbség jusson, 35% igenlően, 61% nemlegesen válaszolt, míg 4% nem foglalt állást. Leginkább elfogadja ezt a rendezési elvet a munkásság, közülük is inkább a kötött jövedelmű bérmunkások. Utolsó kérdésünk azt tisztázta, hogy érzelmi okok mellőzésével, komoly megfontolás alapján, mely területek és városok esetleges visszacsatolását tartják a béketárgyalásokon leginkább elérhetőnek. (Lásd VIII. táblázat). Eredményeink pontosan igazolják /4/ biz. jelentésben közölt/ eredményeinket. Nyugat és dél felé mintegy 40%, észak és kelet felé 50-75% tart lehetségesnek határkiigazításokat, a trianoni megoldást látja egyedüli alapnak 24%. Részletesebben a határkiigazításokról a következő adatok adnak felvilágosítást. Semmit nem remél 24%. Azok, akik kedvezőbb határokat várnak, legtöbben (mind a 76%), Csallóköz és Érsekújvár vidékének visszatérését várják. Majdnem ugyanennyien, 74%, egy keleti határsáv visszacsatolásával számolnak, beleértve Aradot, Nagyváradot és Szatmárnémetit. 56% reméli Kolozsvár visszacsatolását, Nagyváraddal és Szatmárnémetivel összefüggő háromszög alakjában. 50% azoknak a száma, akik ezen túlmenően a Székelyföld és Kassa vidékének a visszatérését tartják lehetségesnek. A Temes-vidékből 42%, Szabadka környékéből is 42%, Burgenlandból 40% vár vissza területsávokat. Általában néprajzi korrektívumokat említ 32%, míg ezen részben túlmenő reményeket táplál 8%, ideértve azt a néhány felelőt, aki azt hangoztatta, hogy "mindent vissza". Összegezve a területi aspirációkat, 80% körül van a román, 70% körül a szlovák, 40% körül a délszláv és az osztrák területekre irányuló igények híveinek arányszáma. Társadalmi különbségek inkább mutatkoznak a kötött jövedelműek körében, ahol az értelmiségiek bizakodóbbak, míg a szabad jövedelműek közül a munkások közel ugyanilyen értelműen nyilatkoznak.

VIII. táblázat
Mi érhető el?

	Szabad			Kötött			Átlag	Együtt
	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás	Értelmiség	Kisparaszt	Munkás		
Semmit	26,4	25,8	22,4	27,6	22,2	48,2	24,4	
Részben történeti határokat	7,6	6,5	5,8	8,7	9,3	6,9	7,8	
Össze-függő néprajzihatárokat	25,1	24,8	25,0	23,2	26,2	23,0	24,7	32,5
Ezenfelül								
Burgenland	7,7	7,0	4,4	7,5	8,6	8,0	7,3	39,8
Észak-Bácska, Szabadka	9,6	11,7	8,7	10,9	10,5	10,9	9,8	42,3
Temes-vidék	9,4	8,0	10,6	10,2	9,6	10,2	10,2	42,7
Arad, Nagyvárad, Szatmár	48,4	45,9	44,6	46,3	40,6	36,8	42,2	74,7
Temes-vidék	9,4	8,0	10,6	10,2	9,6	10,2	10,2	42,7
Kolozsvár	25,3	21,0	24,5	25,5	22,5	22,1	23,9	56,4
Székelyföld, Marosvásárhely	19,8	19,6	16,9	18,0	13,0	14,3	17,2	49,7
Kassa	20,0	18,7	21,9	19,3	15,2	15,1	10,2	50,8
Csallóköz, Érsekújvár	43,9	43,4	46,5	42,8	41,2	37,5	43,1	75,6
Egyéb területsávok	12,0	7,4	8,9	10,1	7,6	7,9	8,8	
Összes pozitív	226,8	213,5	216,7	222,5	206,5	193,5	213,3*	

*átlagban közel három adatot mondott minden pozitívan válaszoló.

Összefoglalás

A közönség 82%-a híve a békecélok nyílt feltárásának. Részleges revízió lehetőségét mintegy 70% vallja. A néprajz elvet körülbelül egyenlő arányban fogadják el és vetik el határmegvonási alapnak. Mintegy 75% kisebb északi és keleti határkiigazításban reménykedik, 56% Erdélynek Kolozsvárig terjedő megosztását, 50% a Székelyföld és Kassa környékének idecsatolását látja komolyan lehetségesnek. Egyéb kiigazításokat csak kisebb hányad említ, nagyobb revíziót mintegy 7-8%, semmiféle 24%.

Budapest, 1946. március 8.

Magyar Közvéleménykutató Intézet

Megjegyzés: A jelentéshez az alábbi kísérőlevél volt csatolva Gyöngyösi János külügyminiszter részére: *Mellékeltlen tisztelettel megküldjük a magyar békecélok tárgyában végrehajtott újabb közvéleménykutatásunk eredményeit feltüntető bizalmas jelentésünket.* Budapest, 1946., március 11. (H. Schiller egyetemi ny. r. tanár, igazgató)

Bizalmas jelentés 2.

6/biz
1946

MAGYAR TÁVIRATI IRODA
Magyar Közvéleménykutató Szolgálat

Bizalmas jelentés

1946. március első felében kb. 6000 személytől nyert országos adatot dolgoztuk fel korábbi kérdéseinkre nyert válaszokból. Három országrészben külön tüntetjük fel a városi és falusi lakosság vélekedését.

Kérdettük, vajon a közönség véleménye szerint letettük-e végleg a revíziós eszméről" Az eredmények nem olyan egyenletesek, mint Budapesten: a Dunántúl lemondóbb, mint a többi országrész. (Lásd III. táblázat.)

III. táblázat
Letettünk-e a revízióról?

	Duna -Tisza		Dunántúl		Kelet és Észak	
	Város	Falu	Város	Falu	Város	Falu
Igen	14,4	11,5	31,8	36,6	19,6	11,8
Nem	75,1	74,0	63,9	61,3	75,6	64,9
Nem tudja	10,5	14,5	4,3	2,1	4,8	3,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tudakoltuk, hogy látnak-e a trianoninál kedvezőbb határmegoldást lehetségesnek. (Lásd IV. táblázat.) A vidék még sokkal bizakodóbb e téren, mint Budapest: 80% fölött reménykednek a helyenként trianonin túlnyúló területmegvonásban (legkevésbé Dunántúlon) A néprajzi kérdést több vonatkozásban tárgyaltuk. (Lásd V., VI., VII. táblázat)

IV. táblázat
Lehet-e kedvezőbb határmegoldás?

	Duna -Tisza		Dunántúl		Kelet és Észak	
	Város	Falu	Város	Falu	Város	Falu
Igen	82,7	91,8	77,6	78,6	83,4	97,5
Nem	13,5	4,9	15,4	15,3	10,5	0,6
Nem tudja	3,8	3,3	7,0	5,9	6,1	1,9
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

V. táblázat
Megfelel-e a néprajzi elv?

	Duna -Tisza		Dunántúl		Kelet és Észak	
	Város	Falu	Város	Falu	Város	Falu
Igen	57,1	51,4	69,0	61,2	64,7	70,5
Nem	37,3	46,9	26,3	34,4	28,4	24,2
Nem tudja	5,6	1,7	4,7	4,4	6,9	5,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A vidék ezt az elvet végleges rendezésként sokkal inkább elfogadja, mint a Budapestiek (főleg keleten és nyugaton).

VI. táblázat
Érdeemes-e ebből engedményt tenni?

	Duna -Tisza		Dunántúl		Kelet és Észak	
	Város	Falu	Város	Falu	Város	Falu
Igen	49,9	42,2	49,2	51,4	41,7	44,5
Nem	45,6	55,4	45,5	42,7	53,7	52,9
Nem tudja	4,5	2,4	5,3	5,9	4,6	2,6
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Végleges rend kedvéért ebből az elvből engedni vidéken éppúgy, mint Budapesten kb. minden második ember hajlandó (a vidékiek egy árnyalattal merevebbek). Részletezve a kérdést, kutattuk, vajon paritásos nemzetiségi megoszlással egyetértenének-e?

VII. táblázat
Paritásos kisebbségi megoszlás megfelel-e?

	Duna -Tisza		Dunántúl		Kelet és Észak	
	Város	Falu	Város	Falu	Város	Falu
Igen	34,4	29,1	37,3	41,4	26,1	39,2
Nem	64,0	69,1	59,6	52,9	69,0	57,8
Nem tudja	1,6	1,8	3,1	5,7	4,9	3,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Miként Budapesten, vidéken is hozzávetőlegesen minden harmadik ember helyeselné ezt a megoldást, tehát az engedményre hajlandók nagy többsége. Végül az egyes területek és városok visszatérésének lehetőségét vizsgáltuk a közönség meggyőzése szerint. Legtöbbször feleletet adtak. (Lásd VIII. táblázat.)

VIII. táblázat
Mi érhető el?

	Duna -Tisza		Dunántúl		Kelet és Észak		Átlag	Együtt
	Város	Falu	Város	Falu	Város	Falu		
Semmi	28,5	13,1	25,6	20,8	25,7	15,2	21,0	
Részben történeti	13,5	11,2	8,5	9,3	19,2	12,8	12,0	
Összefüggő néprajzi	30,6	33,2	24,3	31,4	43,8	38,3	33,0	33,0

Ezenfelül								
Burgenland	19,1	17,8	16,1	15,3	14,5	15,2	16,0	49,0
Észak-Bácska	11,6	17,5	12,4	15,6	16,7	17,8	15,0	48,0
Temes-vidék	14,1	15,2	10,1	9,7	6,3	6,1	10,0	43,0
Arad-Nagyvárad-Szatmár	48,7	47,8	41,9	40,6	48,9	31,4	43,0	76,0
Kolozs-vár	28,3	32,1	22,7	23,8	23,4	28,6	27,0	60,0
Székelyföld	15,3	16,6	17,9	19,3	20,8	26,2	19,0	52,0
Kassa	23,7	18,5	29,7	29,4	16,2	19,8	22,0	55,0
Csallóköz, Érsekújvár	41,3	40,6	47,6	50,7	48,8	52,8	46,0	79,0
Egyéb, városok	16,1	14,9	8,3	6,7	8,9	9,4	10,0	
Összes pozitív	262,3	265,4	239,5	251,8	267,5	258,4	253,0	

A falusiak sokkal bizakodóbbak, mint a városiak, akik (akárcsak Pesten) kb. 1/4 részükben semmit sem látnak elérhetőnek a trianoni határokon túl. Részbeni történeti határokat (pl. Erdély) valamivel többen remélnék elérhetőnek, mint Budapesten (7-12%). Összefüggő néprajzi határokat is többen várnak (24-33%). Ha a határmenti kiigazításokon felül egyes részek kiemelését tekintjük, legtöbben (mind a 79% reménykedő) Csallóköz visszatérésére számít. Közel ugyanannyian, 76% keleti határsávot várnak vissza, Arad, Nagyvárad, Szatmárnémeti vidékét. Kolozsvár visszatérését 60% reméli ehhez hozzá, Székelyfölddel 52% számol. Kassára gondol 55%, Burgenlandra 40%, Észak-Bácskára 48%, Temesvidékre 43%. Nagyjából tehát ugyanaz a helyzet, mint a budapesti elképzelések sorrendje tekintetében. Kétségtelenül legnagyobb reménnyel a Romániával való barátságos területi egyezkedésnek néznek elébe.

Budapest, 1946. március 28.

Magyar Közvéleménykutató Intézet

Megjegyzés: A pótjelentéshez az alábbi kísérőlevelet csatolták Gyöngyösi János külügyminiszter részére: *Mellékelten tisztelettel megküldjük 6/a 1946 számú bizalmas jelentésünket. Ez a jelentés, éppúgy mint az előbb küldött bizalmas jelentések, kizárólag Miniszter Úr tájékoztatására szolgál. A szolgálatunkra előfizető intézményeknek ezt nem küldjük meg.* Budapest, 1946. április 2. (H. Schiller egyetemi ny. r. tanár, igazgató)

Megjegyzés: Az 511/Bé. 1946-os számú ügyiraton az alábbi kézzel írott megjegyzés található: *Kertész követ úr Miniszter úrnak referálta és kifejtette, hogy a békeelőkészítés szempontjából aggályosnak tartja a közvélemény ily és arányú megkérdezését.* (II. 26. Alírárs olvashatatl.)

MOL XIX-J-1-a Magyar Országos Levéltár Mikrofilmgyűjtemény. Az államigazgatás felsőbb szervei. Külügyminisztérium, Békeelőkészítő osztály iratai. Mikrofilmszám: 12420. tekercs. 28. cím. II-13. A Magyar Távirati Iroda Közvéleménykutató Szolgálatának jelentései a békekötés tárgyában végrehajtott közvéleménykutatás eredményeiről. 13-26., illetve 39-40.o.. A kérdőív a 43. oldalon található. Mikrofilmgyűjtemény: 12420. tekercs/

Címkék:

[Trianon](#) ^[2]

[kisebbség](#) ^[3]

[határok](#) ^[4]

[külügyminisztérium](#) ^[5]

[Békeelőkészítő Osztály](#) ^[6]

[Honvédelmi Minisztérium](#) ^[7]

[SZEB](#) ^[8]

[világháború](#) ^[9]

[pozsonyi hídő](#) ^[10]

Kiadás: 2. évfolyam (2002) 3. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/diplomacia/a_magyar_kozvelemeny_allaspontja_a_hatarkerdes_rendezeserol_es_a_kisebbsenek_helyzeterol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/diplomacia/a_magyar_kozvelemeny_allaspontja_a_hatarkerdes_rendezeserol_es_a_kisebbsenek_helyzeterol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/trianon>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kisebbsenek>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/hatarok>

[5] <https://www.archivnet.hu/cimkek/kulugymiszterium>

[6] <https://www.archivnet.hu/cimkek/bekeelokeszito-osztaly>

[7] <https://www.archivnet.hu/cimkek/honvedelmi-miniszterium>

[8] <https://www.archivnet.hu/cimkek/szeb>

[9] <https://www.archivnet.hu/cimkek/vilaghaboru>

[10] <https://www.archivnet.hu/cimkek/pozsonyi-hidfo>